

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
li.remissvar@regeringskansliet.se

Ds 2026:11 Ökad tillgång till hållbara drivmedel inom luftfart och sjöfart

LI2026/00922

Utgångspunkter

Konkurrensverket har i uppdrag att verka för en effektiv konkurrens i privat och offentlig verksamhet samt en effektiv offentlig upphandling till nytta för det allmänna. Yttrandet avgränsas till sådana aspekter som följer av Konkurrensverkets ansvarsområden. Yttrandet följer den struktur och de rubriker som används i promemorian.

I maj 2025 fick en bokstavsutredare i uppdrag att ta fram en handlingsplan med konkreta åtgärder för att främja tillgången till hållbara, fossilfria och koldioxid-snåla drivmedel för sjöfarten och luftfarten i Sverige.

7.3 FUD-satsning för en breddad råvarubas

Utredningen föreslår att Energimyndigheten ska få i uppdrag att ta fram ett program till stöd för forskning, utveckling och demonstration (FUD) för att påskynda en kommersiellt bärkraftig produktion av biodrivmedel från fast biomassa som kan användas till luftfarts- och sjöfartsändamål.

Konkurrensverket har inga invändningar mot förslaget såtillvida att det riktas till projekt inom forskning, utveckling och demonstration. Från konkurrenssynpunkt är det att föredra att stödåtgärder sätts in i ett tidigt skede i produktionskedjan, eftersom det minskar risken för att det är myndigheter som pekar ut "vinnare" bland alternativa lösningar. Konkurrensverket förstår av promemorian att syftet med FUD-satsningen är att bredda råvarubasen. Konkurrensverket saknar dock argumentation kring att det är nödvändigt att på förhand helt avgränsa bort potentiellt lovande projekt som baseras på biomassa som inte är fast. Risken för konkurrenssnedvridningar är i allmänhet mindre ju mer teknikneutralt stödet är.

7.4 Investeringsstöd fortsatt viktiga

I utredningen föreslås att Riksgälden åter ska få möjlighet att ställa ut så kallade gröna kreditgarantier. Riksgälden har utställt sådana kreditgarantier sedan 2021, men programmet har efter beslut i riksdagen pausats under 2026.

Konkurrensverket har inga synpunkter på utredningens förslag om att Riksgälden åter ska få möjlighet att ställa ut kreditgarantier. Konkurrensverket vill dock i sammanhanget uppmärksamma att utställandet av statliga kreditgarantier bör ta hänsyn till risken för konkurrenssnedvridningar. Om en aktör gynnas av en kreditgaranti medan potentiella konkurrenter inte gör det, finns det en risk för att konkurrensen snedvrids och att den i grunden mest effektiva produktionen inte kommer till stånd. Den risken kan nog aldrig bli noll, men bör tillmätas vikt vid bedömningen av den samlade samhällsnyttan av att utställa en kreditgaranti.

Utredningen föreslår vidare att det svenska regelverket och de nationella stöd-systemen ska vara fullt harmoniserade med EU:s kriterier för att erhålla stöd via olika EU-instrument.

Konkurrensverket tillstyrker att svenska regelverk och stödsystem harmoniserar med EU:s kriterier. Som utgångspunkt är det positivt för konkurrensen om regelverk är likvärdiga mellan olika medlemsländer inom EU, eftersom det bidrar till en mer integrerad inre marknad och stärkt konkurrens.

7.5 Produktionsbaserade stöd är nödvändiga

Utredningen föreslår att Sverige bör vidta förberedelser för att samfinansiera och genomföra en pilotauktion avseende syntetiskt flygbränsle (e-SAF) inom ramen för eSAF Early Movers Coalition. Syftet med eSAF Early Movers Coalition, som aviserats av EU-kommissionen, är att underlätta uppstarten av produktion av e-SAF genom en så kallad dubbelsidig auktion. Koalitionen riktar sig till medlemsstater som vill delta i att skapa en mellanhand mellan producenter och köpare för att minska producenters investeringsrisker och garantera deras intäkter.

Konkurrensverket har inga synpunkter på förslaget som sådant. Konkurrensverket ser emellertid positivt på upplägget med dubbelsidiga auktioner. Genom att producenter å ena sidan tävlar om att erbjuda produkter så billigt som möjligt, och köpare å andra sidan tävlar om att erbjuda så hög betalning som möjligt, introduceras tydliga konkurrensmoment. Glappet mellan produktionskostnaderna och betalningsviljan torde på så sätt minimeras, vilket begränsar subventionen som staten som mellanhand står för. Utredningen beskriver också att producenter behöver långa kontrakt för att produktionen ska kunna komma igång, samtidigt som köpare önskar kortare kontrakt för att undvika inlåsning. Det kan således finnas ett slags marknadsmisslyckande som denna typ av dubbelsidiga auktioner med staten som mellanhand kan mildra.

Utredningen föreslår vidare att Sverige ska delta aktivt i förberedelserna och genomförandet av den EU-gemensamma auktion för hållbara flygbränslen (SAF) och hållbara sjöfartsbränslen (SMF) som aviseras i EU-kommissionens investeringsplan för hållbara transporter, Sustainable Transport Investment Plan (STIP). Kommissionen avser att etablera en sådan EU-omfattande marknads-mekanism med dubbelsidiga auktioner för SAF och SMF, under förutsättning att medel finns tillgängliga i EU:s långtidsbudget för 2028–2034.

Konkurrensverket har inga invändningar mot utredningens förslag. Som nämnts ovan har dubbelsidiga auktioner potential att skapa förutsättningar för konkurrens och effektivt resursutnyttjande. Som också nämns ovan är det som utgångspunkt positivt för konkurrensen med EU-gemensamma lösningar snarare än nationella.

Utredningen föreslår också att Sverige bör förbereda en tidsbegränsad nationell riskdelningsmekanism för att skala upp produktionen av bio-SAF och bio-SMF från fast biomassa. Energimyndigheten föreslås få i uppdrag att lämna förslag om den närmare utformningen av en nationell riskdelningsmekanism.

Konkurrensverket har inga synpunkter på förslaget, då det än så länge inte är närmare konkretiserat. Vad den tidsbegränsade nationella riskdelningsmekanismen kan tänkas bestå av framgår inte av promemorian. Beträffande inriktningen på just fast biomassa saknar Konkurrensverket en tydligare motivering till varför den avgränsningen behöver göras, dvs. varför det är motiverat att redan på förhand undanta andra typer av biomassa från riskdelningsmekanismen.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Marie Östman. Föredragande har varit ekonområdet Johan Selin.